

آنادولو مجوسى

صافى : ۵

ملى بايرامز	نجيب عاصم
فيخته و مجادله لرى	محمد امين
توركلرو موغولار	علمى ضيا
الله ، بن ، روزگار ، آيدىناق	نجيب فاضل
ملت مسئلهسى	ضياء الدين نغرى
آنادولو اقليتى	ابراهيم هقى
خلق آدينامره دائر نوطلر	محمد خالد
آنادولو چوققلىرىنه	اسماعيل نامى
فاوست مدينىتك غرونى	رشاد شمس الدين
آنادولونك فنجى	ملكه بى شاپيل
آيك ايلرى : بر مصاحبه مناسبتيه	

ناشرى : آنادولو قومانييت نشرىات شركتى

استانبول

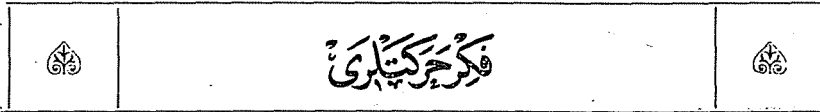
تاسيس قىلىنغان
۱۳۰۰

آنادولو قومانييت نشرىات شركتى

۱۳۰۰

انکیز برمدنیت ابداع ایتدیلر . بو بویوک کون تاریخمزک هم مبدای ، همده اک قدسی کونیدر . تاریخمزده ملی بایرام کونی عد ایدیلکه لایق و بحق لایق اولان آنحق بویوکندر . آنادولو تورکلرینک ملی وارقلرینی ادراک ایتدکلری شو زمانلرده بویوک اونوتولماسی ، بویوک تقدیس ایدیلهمسی ، بویوک تسعید اولونمامسی بلکه اک بویوک جرم ، اک بویوک کناه اولاجقدر . بویوک هر آنادولو تورکی هیچ اولمازسه قلبنه یازملی وایچندن تعزیر ایتهلیدر . بویوک ۲۶ آغستوس کونیدر .

نجیب عاصم

فیحه و مجادلری

۱

بشریت تاریخمده فکری وحسی حرکاتک قوت وشدتی دور دور دکیشیور . برقچ عصرک یتشدیره بیله چکی استعداد ودهالر بعضاً قیسه بر زمان ایچنه صیقشیور . بو سایهده او دورلرده او قدر شدتلی حرکات فکریه وجوده کلپورکه بونک مولوداتی بر چوق زمان بشریت ایچون غرور و تسلی منبی اولویور . مثلاً میلاددن اول بشنچی و دردنچی عصرلر یونان قدیم حیاتنده کی فیاض حرکت فکریه ناک بر نظیرینی اوندن صوکر ا توالی ایدن بش ، آلتی عصر ایچنده بولمغه امکان یوقدر . کذلک اون سکرنجی عصرک نصف اخیرندن اون دوقوزنجی عصر نصفه قدر المانیاده کی ادبی و فلسفی حرکته کی شدت حقیقه امثالسزدر . یالکزیه نا دارالفنون اطرافنده طوپلانان متفکرلرک یکریمی سنه ایچنده اورتهیه قویقلری آئارده کی قدرتی مثلاً رومانیتیزم جریاننده کی شدتی صوک عصرده همان هیچ بریردی کورمک قابل دکادر . بکا اویله کلپورکه تاریخده جغرافیا کیدر . ارض اوزرنده نظرلیمزی کزدیررکن ناصیل منبت یشیل اراضیلر کورویور ، بوکا مقابل چوللره ، قوراق و طبعیتک انعامندن اوزاق طوپراقلره تصادف ایدیورسه ق زمان وادواز ایچنده دولاشیرکنده فیاض دورلره مقابل اولو ، حرکتسز زمانلر کورویور . کیم نه دیرسه دیسین ، غربک یکرمنچی عصر باشلانچی فکری حرکات ساحه بنده چوق زوکورتدر . حالبوکه اون طقوزنجی عصر باشلانچی نه قدرتلی ، نه فیاضدی . او دورک ایده آلیست ، هیجانی متفکرلرینی بویوک بولامیورز . ارزو ایدیورمکه

بوتون تورك كنجلى چوق دقتله اون طقوزنجى عصر ابتدالرنده مثلاً یهنا دارالفنونی اطرافنده کی فکری حرکتی تتبع ایتسینلر . بوتدقیق قیصه بر زمانده آلمانیاك نه ایچون علماً ، فکرآ یوکسلدیکنی بزه کوستیرر . تورکیا علماً یوکسلمك ایچون بویه قوتلی بر حرکت ، علم و فلسفه یولنده او قدر ایده آلیست بر جریان محتاجدر . بن او حیاتك بر اوافق صفحه سنی تصویر ایتمکه چالیشاجم .

*

اون سکننجی عصر نهایتنه دوغری یه ناده فلسفه کرسیسی قانت فلسفه سنك درین عاشقارندن رایخولد اشغال ایدیوردی . رایخولد چوق قیمتلی تربیه فلسفه سیله ، چوق جاذب تهریرلریله یوکسك بر مدرسدی . یکی فلسفه یی یه ناده اوقدر قدرتلی بر هیجانله تعمیم ایدیوردی که قیصه بر زمانده کندی اطرافنده ، حقیقتده قانتك اطرافنده فلسفه عاشقی کنجلی طوبلادی . فقط (۱۷۹۴) ده رایخولد کیل دارالفنونه دعوت ایدلمشدی . کرسی بوش قالدی . کیم رایخولدک یرینی طوتا جقدی ؟

زور یحده ایلک اثرلرینی نشر ایتمش اولان فیخته دن ماعدا رایخولدی استخلاف ایده جك متفکر کوروله یوردی . یالکز فیخته یی بواش ایچون دعوت ایتك بر چسپارت اولاجقدی . چونکه بر پارچه اول « فرانسه انقلابی حقدده آلمان افکارینی تنویر » ایچون کتاب یازمش ، انقلابی مدافعه ایلشدی . او صیراده فرانسه ده دوغان « حریت » جریانلرندن بوتون المان پرنسلی قورقغه باشلامشدی . ذاتاً یهنا بوتون المان سرایلی ایچون تهلکه کی بر مرکز عد اولونویوردی . بو قدر متفکرلری طوبلایان بو مرکزده صنعت و علم ایله برابر اونك ضروری نتیجه سی اولاجریت وده موقراسی فیلزی نشو و نما بولویوردی . فتحیه یی چاغیرمق بو جریان قوت ویرمکدی . فقط رایخولد دن صوکر او کرسیده فیخته دن ماعدا کیمسه بارینامیه جقدی . بر کره او زمانه قدر نشر ایتدیکی اثرلریله کنجلك فیخته یی طبیعی خواجه لری غد ایدیورلردی ، دیگر جهتن قانت فلسفه سنی الک یوکسك بر طرزده فیخته دن ماعدا کیمسه یه ناده اکلانامازدی . حالبوکه دارالفنون طلبه سی رایخولد سایه سنده او فلسفه ایله الفت ایلشدی . صوکر یه ناده طوبلایان متفکرلر فیخته دن ماعدا کیم آرقداش اوله بیله جکدی ؟ کونه بر مکتوبنده شو بیله دییوردی ؟ « رایخولدک یه نایی ترك ایتسی ضایعاتدندر . فقط اون دن صوکره نظرلر فیخته یه دیکلمشدر . اونك بوش بیر اقدینی یری فیخته اشغال ایده بیلر . یهنا مدرسلی هر تهلکه کی کوزمه آلدیلر ، فیخته یی دعوتیه قرار ویردیلر . ساقس پرنسك حریت پرورلکی ده بوکا یاردیم ایتدی . فیخته یه نایه مدرس اولدی .

فیخته ارقداشلری طرفندن تقدیر و حرمتله قارشیلاندی . یه نانک مهم رکنی شیله ر یولده فیخته ایله کوروشمش ، بویکی ارقاداشنه رفاقت ایتمکه بیه قرار ویرمشدی . قرارینی تطبیق ایدمه مسی مادی انکلدن ایلری کلدی . فیخته نك شهرته رغماً رایخولدندن صوکر کرسی به چیقماق حقیقه کوچ بر ایشدی . بوقیمتلی مدرس صوکر درسینی ویریرکن صنف وقوریدورده بر قالماش ، فیلسوفک صوکر سوزلرینی ایشتمک هوسیله کنجلر دارالفنون بناسنه طویلانمشدی . کیجه بیکارجه کنج رایخولدک اوی اوکنده خواجه لرینی تجیل ایدیورلردی . یازدقلری وداع منظومه سنی صیرمه ایله ایشلمشیر ، خاطره اوله رق مدرسلرینه ویرمشلردی . رایخولد شهردن کیدرکن یوزلرجه کنج اغایه رق تشیع ایتدیر . بوقدر سویلن بر خواجه دن صوکر کرسی یی اشغال ایتک نه مشکلدیر !

فیخته نك ایلك درسی ایشته بو مشکلات ایچنده اولدی . بر قسمی استخفاقله کلن یوزلرجه سامع قارشیننده ایلك درسی هیجانله ویردی . دها ایلك کونی سلفندن هیچ اشاعی اولدیغنی اثبات ایتمشدی .

فیخته ایچون غایه یالکر تدریس دکلدی . کنجلکده علم و حقیقت یولنده بر ایده آل ، بر هیجان اویندیرمق ، بوزمانک عاداتا مسیحی اولمق ایسته یوردی . متفکر طبقه ده حقیقت مفکوره سی اوغرینه همتلکه یی کوزه آلاجق سجه اربابنک یوقلنی فیلسوفی متأثر ایدیوردی . بوسجه یی یاراتمق اک بویوک املی ایدی اونک ایچون « عالمک وظیفه سی » حقنده مشهور درسلرینی ویردی . او درس لده فیخته نك هدفی حقیقت عشقی یایمقدی . [۱] فیخته یه نایه کلدیکی کون کنجلکنک اخلاقاً تهذیبه انکل اولان اک مهم مانع لردن برینک یه ناده تشکل ایدن « طلبه جمعیتلری » اولدیغنی آکلامشدی . بوجعیتلر بر نوع زوربالقلریله ، فنا اعتیادلریله حسن نیت صاحبی کنجلرکده یوکسلمسینه مانع اولویورلردی . فیخته کنجلکک حقیقت و حریت خادمی اولاجق وجهله برلشمه لرینی چوق ایستیوردی . نته کیم یه نایه کلدیکی زمان تشکل ایدن « حر انسانلر جمعیت ادبیه » سنک نظامنامه سنی کندیسی تعدیل ایتمشدی . بوجعیتلرک اجتماعنده بولونور ، اوراده کی کنجلره مرشدلک وظیفه سنی کوروردی . جالبوکه طلبه جمعیتلری بویله دکلدی . اولور اولماز شیلراطرافنده یکدیگرلریله مجادله ودوئللو ایدرلر . اک بسیط آداب قواعدینه رعایت ایتزلر ، اک فنا عادتلرینک اصلاحنه چالیشیلدیغنی زمان جمعیتی اداره ایدن زوربالرک تشویقیله مناسبتسر

[۱] بودرسلرک خلاصه سنی ادبیات قا کولته سی مجموعه سنده نشر ایتش ایدم .

هر حرکته قالقیشیرلردی . ایشلرینه کلین خواجهلرک درسنه آرقاداشلرینی صوقازلر ، صنفلره کوپکلریله ، باشلرنده کی شاقه لریله کلیرلر ، سیغاره ایچرلر ، بعضاً بوتون دارالفنون هیئاتی تهدید بیله ایبلرلردی . مدرسلر یرشینی یاپامایورلر ، طلبه نك ویردیکی عادتله کچین خواجهلر ده ایلری یه کیده میورلردی . دارالفنون و حکومت ایسه عادتاً بونلردن قورقوبوردی .

فيخته علم و اخلاق مفکوره سنک یاپیلماسنه مانع اولان بوجعیتلری داغیتمی ایچون چالیشمغه قرار ویردی . طلبه اوررنده بویوک برنفوذ تأسیس ایتدیکی ایچون اولاً حسن نیت صاحبی کنجیله کوروشدی . بو مناسبتدن آکلامشدی که یالکز بوطلمه نك حسن نیتنه دایانارک بوجعیتلری داغیتمی قابل دکلدر . ر طرفدن طلبه ایله ، دیگر طرفدن حکومت قوتیه مناسبته کیریشمک ایستدی . حکومت بر قومیسون تشکیل ایده جک طلبه جمعیتلری بوتون سجالرینی اورایه تودیع ایده جکلر ، بوکامقابل ماضیده کی حرکتلر ایچون قطعی عفواعلان اولونا جقدی . بو پروگرامک حسن تطبیق ایچون چوقاوغراشدی . فقط نتیجه دن غیر نمون اولان بر زمره فيخته علمیه حرکت ایتدیلر ، کورولتورله ، ایصلیقارله درسلرینه مانع اولمغه چالیشدیلر . فيخته یی سون طلبه ، آرقاداشلرینک بوجعیتلری منع ایچون مجادله یه آتیدیلر . فيخته متأثردی . فقط متجاوزلرک حرکاتی بونکله قالمادی . یاسقاله تعطیلنده اوطوردینی اوه بیله هجوم ایلدیلر ، اؤک صاحبی فيخته یی آبارتمانندن چیقار . مدینی تقدیرده جاملری ، چارچیولری قیره جقلرینی سوبیله رک تهدید ایتدیلر . فیلسوف بو تهدیدلردن قورقادی . یالکز بوتجاوزاتک اوکله کچمسی ایچون دارالفنون دیوانه مراجعت ایلدی . فقط دیوان بو مراجعتی جوابسز بیراقچه بونی حیثیته بر تجاوز عد یلدی . دارالفنونک وضعیه حاکم اولامامسی مؤسسده انتظامی محافظه قدرتی اولمادیغه دلالت ایدیوردی . اونک ایچون کندسی تطمین ایدیلنجیه قدریه نایی ترکه قرار ویردی . فيخته نك برنوع انزوایه چکیلیمی یه نانک علم و حقیقت عاشقی کنجیلرینک قلبنده چوق درین بر آجی اوایندیرمشدی . کنجیلر برقلاچ زوربانک یایدیی مناسبتسز حرکتدن تماماً منفعلدیلر . دیگر طرفدن دارالفنون هیئاتی آرقاداشلرینک یرینی بوش بیراقسنک نه قدر الیم اولدیغنی آکلادیلر . متجاوزطلبه یی آغیرجزالره دارالفنوندن اوزاقلاشدیردیلر . شیمدی یالکز فيخته یی دعوت ایتک ، درسلرینه باشلاتمی وظیفه سی قالیوردی . کنجیلر برلشدیلر ، قرق درت صحیفه لک بر تضرعنامه یازدیلر . اوراده خواجه لری شویله دعوت ایدیورلردی : « اصل فيخته ، بیکس بیراقدیغکز طلبه کز آراسه کلکز ،

سزك اوزاقلاشمه كز اولنلر اوزرنده اوقدر درین عذاب ، اوقدر بویوك الم اویاندیردی كه... سزه منتظر یوزلرجه حرمكار طلبه كزك یانه دونوكز ، بوزوالیلر معرفته تشنه سزی بكه یوب دورویورلر . ای محترم خواجه مز ، بویوك فیخته چایوق کلیكز ، سزی مناسبتسز حرکتله غائب ایدن یه نایه قارسی عالیجنابانه مقابله ده بولونوكز . آرتق بوراده سزه قارشى اومناسبتسز حرکتله جرأت ایدن کیمسه لری بولمایا جقسکز ، قانون اولنلری دارالفنونك دیوارلری خارجه چقارمشدر . بوراده اولانلر هر کون سزی حرمتله یاد ایدیورلر ، هر آن سزی بکلیورلر ، دوسکزی دیکله مك ایسته یورلر... قبلریمزده یانان آتش حرمتك بورایه کنگجه بیکلرجه اثرینی بولاجقسکز ، آرتق ماضی یی اونوتوكز ، ینه سزك بیراقدیفکز ضیا اوحزین ظلمته نهایت ویرمشدر . کلیكز ، رجا ایدرز کلیكز ، بیکلرجه کنج متادیآ سزی ایسته یور ، سزی بکلیور ، کلیكز ، کرسکزی اشغال ایدیکز ، کنگلرک قلبی ، دماغنی تشکیل ایلکز ، تا که سزك کرسکزک یانندن اطرافه داغیدقلری وقت عقل سلیمك حاکمتی اعلان ایتسینلر ، عرفانه حریت مشتاقل اولان معارضلرینه خدمت ایتسینلر . انسانیت نشر ایده جککز ضیایه محتاجدر . انسانلغه خدمت ایتمه کز عزم ایتش کنگلرک آلدن طوتوکز ، کوزلرینی آچکز ... کلیكز ، حقیقتک استادی فیخته ، درس حکمته تشنه اولان کنگلرک یانه کلیكز ... حیاتلری بهاسنده اولسه حقیقی و فضیلتی مدافعه یه قرار ویردن بو کنگلرک انتظارى قلبکزی تمیج ایتزمی ؟ بونلر دینیورلر که : « فیخته نك درس لرنده حقیقی انسانلق تعلیم ایدیلر ، حیثیت انسانیه اوکره تیلر . حقیقت وضوحیه بیلیر ، هر درسی روحلر هیجان ایچنده ، وجدان بر پارچه ده ا یوکسلمش بر حالدم نهایته ایرر » کنگلکک بوقعاعی سزی سويندیرمزمی ؟ ... الخ»

ایشته خطابه هپ بویه دوام ایدیور . فیخته بودعوته دایانامادی یه نایه دوندی . شیمدی بووقعه لری تحریک ایدن هیجانلری دوشونوكز ، فیخته نك فضیلت عشقیله ، کنگلرک مؤثر اولق عشقیله چوق تهلکه لی مداخله سنی کوز اوکنه کتیریکز ، صوکر ا کنگلکک آرقاسندن بوقیمتلی آدمی کرسیده کورمک ایچون دویدینی آتشی دوشونوكز ، ایشه بوتون بو هیجانلر در که اون طقوزنجی عصر ابتدالرینه دوغری آلمان ملتى فلسفه و علم ساحه سنده یوکسلتمش ، بویوتمشدر . بو هیجانلر غبطه ایتزمیسکز ؟ تورک کنگلککدم آنحق بویه عشق و هیجانلر یوکسلته بیلیر . همز هر شیدن اول بوروحی تمثیل ایتمه بو هیجانلری دویمغه چالیشمالی یز . جهانگیر ۲۱ حیران ۳۴۰ دارالفنون فلسفه تاریخی مدرسه